

F19:1 Förutsättningar för ett bra arbetsmiljöarbete

Daniel Lundqvist

Förutsättningar för ett bra arbetsmiljöarbete

Daniel Lundqvist

Avdelningen för Pedagogik och Sociologi (APS)
Forskningsmiljön Arbete och Arbetsliv

Organisatoriska förutsättningar för ett bra arbetsmiljöarbete

- Regelverk kring arbetsmiljö
- Hur arbetsmiljö bedrivs
- Förutsättningar för arbetsmiljö

Arbetsmiljös regelverk

- Arbetsmiljölagen
- Arbetsmiljöverkets författningssamling

Arbetsmiljölagen

- ”Lagens ändamål är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö.”

Kap 1, paragraf 1

- Arbetsgivare och arbetstagare skall samverka för att åstadkomma en god arbetsmiljö.

Kap 3, paragraf 1a

SFS 1977:1160

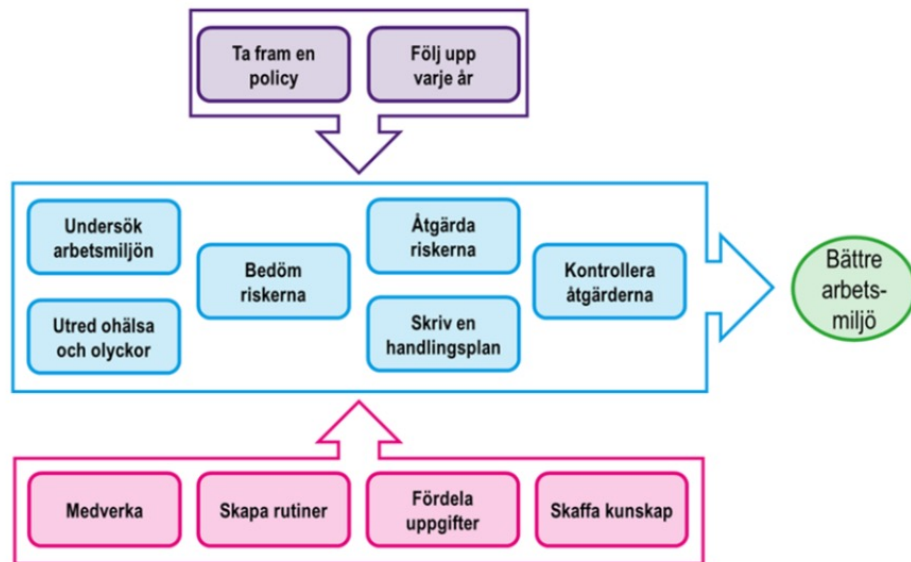
Arbetsmiljöverkets författningssamling

1. Undersökning av verksamheten
2. Bedömning av de risker som synliggjorts vid undersökningen
3. Åtgärder för att minska riskerna
4. Kontroll av att åtgärderna faktiskt har bidragit till en bättre arbetsmiljö.

Arbetsmiljöverket, AFS 2023:1

SAM-kartan

Vad var det vi skulle skriva ner?

Riskbedömning – Alltid

Handlingsplan – Alltid

Skriftliga instruktioner för arbetet – När det finns allvarliga risker

Årlig uppföljning av SAM – När ni är minst 10 personer i verksamheten

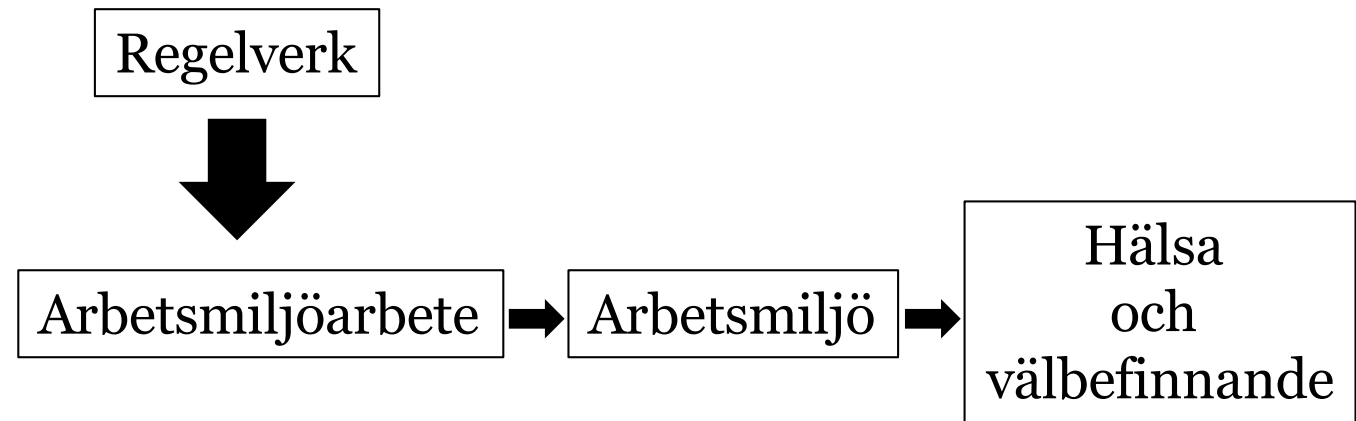
Arbetsmiljöpolicy – När ni är minst 10 personer i verksamheten

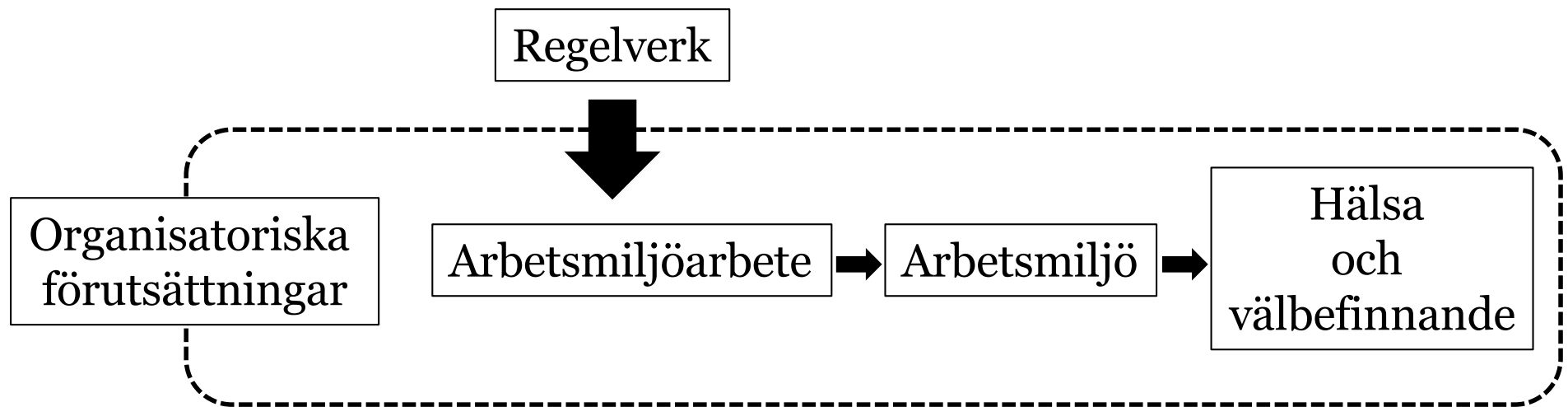
Rutiner för SAM – När ni är minst 10 personer i verksamheten

Uppgiftsfördelning – När ni är minst 10 personer i verksamheten

Även om vissa saker inte alltid behöver skrivas ner ska de alltid finnas. Det kan vara hjälpsamt att skriva ner det även när det inte är ett krav.

Arbetsmiljöverket

Så hur arbetsmiljöarbetar man?

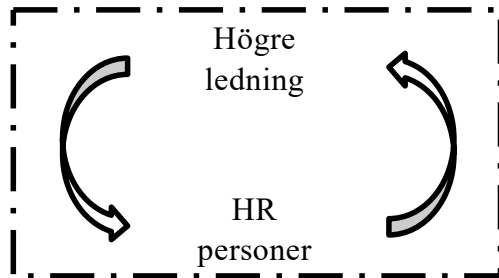

Vem gör vad?

- Chefer:
 - Initierar, leder, kontrollerar arbetsmiljöarbetet
- HR-praktiker:
 - Utvecklar rutiner, riktlinjer, policys
- Arbetsmiljöombud:
 - SAM-årshjul, säkerhetsgenomgång, skyddsronder

Arbetsmiljöarbete: Process 1

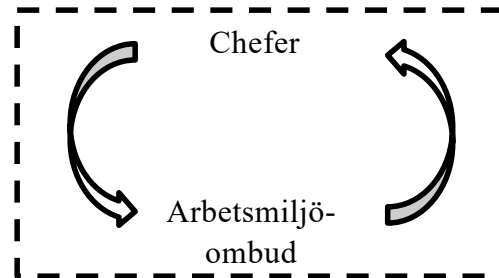
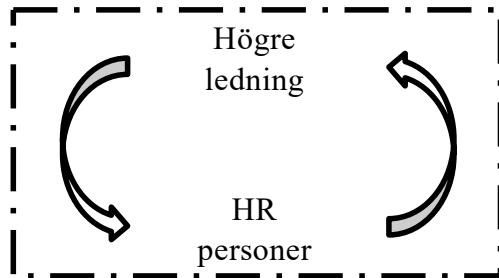

- Process 1: Bevaka, motta och översätta regelverken till organisatoriska arbetsmiljörutiner.

”Så jag förväntar mig ju nu att vi får hjälp från HR centralt, att det kommer ut information och så kommer vi flöda det på något sätt ut till cheferna.

Det är ju typiskt en sak som vi tar upp på ledningens genomgång, och då tittar man på arbetsmiljö. Då kommer den upp som en punkt: ’Det här är en AFS som kommer göras om, ett lagkrav...’” (HR)

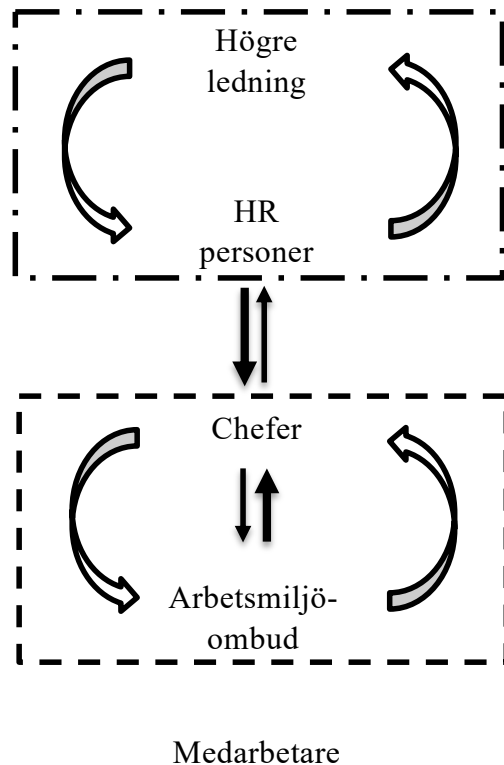
Arbetsmiljöarbete: Process 2

- Process 2: implementera, genomföra och följa upp det strategiska arbetsmiljöarbetet (t ex genomföra och dokumentera årshjulsaktiviteter).

”Jag känner ju att min roll har blivit väldigt viktig för chefer. Att det finns ett stöd. Att det finns någon som bokar de här ronderna, mötena, vad som behöver göras varje år. Och man får en lika riktning med över olika avdelningar.” (Ombud)

Arbetsmiljöarbete: Process 3

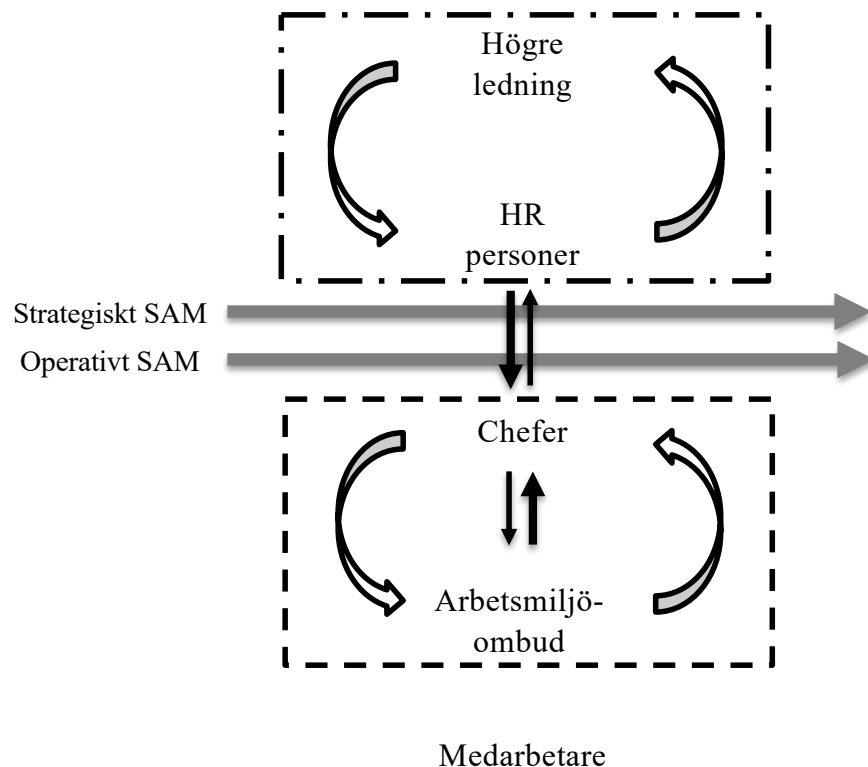
- Process 3: arbetsmiljöproblem samlas ihop av arbetsmiljöombud och skickas vidare till chefer för hantering.

"Vi har en kontrollant som sitter och märker ganska mycket med som vibrationspenna och det där nu. Jag fick syn på den, då sa jag: 'Det där är ju, det där är ju galet.' Så där håller vi håller vi på att investera i en lasermärkmaskin då så det. Det finns både stort och smått måste jag säga." (Ombud)

”Jag och flera med mig upptäckte att vi får ju bangers kastade mot oss och fyrverkerier och smällare och identifierade en risk. Och sen så togs det vidare. Men man hoppade över riskbedömningsmomentet, man identifierade risker sen så valde man att gå direkt på åtgärderna och köpte in de här hörselskydden som sen placerades ut på samtliga arbetsplatser då för alla som arbetar operativt så att det har man definitivt gjort.

Sen att det tog ungefär 10 minuter och berätta för arbetsgivaren att det var fel skyddsutrustning, att de inte skyddar tillräckligt bra, det sved i dem länge. Det tog 6 månader och få dem att förstå det. Men det tog 10 minuter att komma fram till det på Google. Så att det har skett investeringar, men de har inte skett på rätt sätt.” (Ombud)

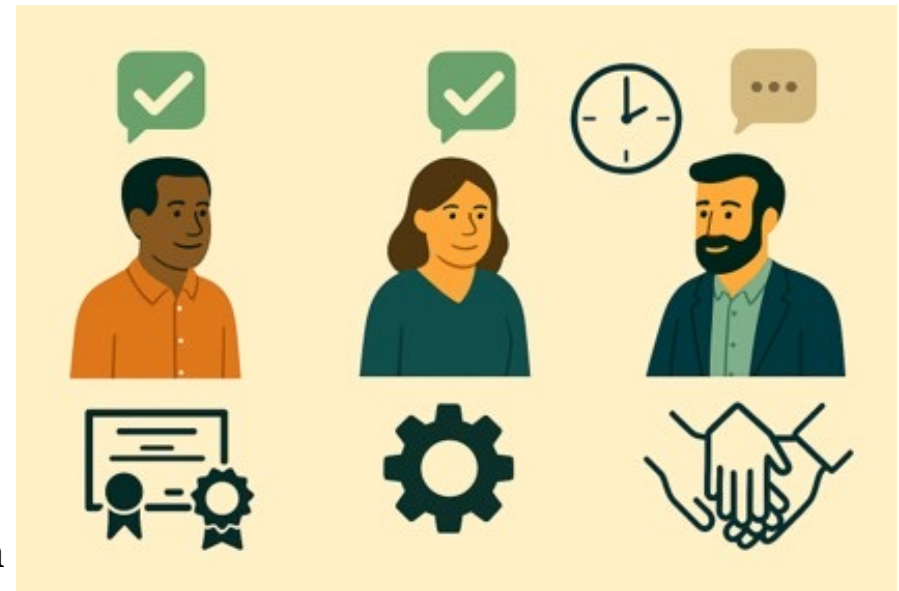
Så hur arbetsmiljöarbetar man?

- Arbetsmiljöarbetet koordineras således dels uppifrån genom HR-avdelningen, dels underifrån genom arbetsmiljöombud.
- Strategiskt arbetsmiljöarbete och operativt arbetsmiljöarbete som parallella processer

Organisatoriska förutsättningar

- Chefer:
 - Överlag goda (god kompetens, tiden kan brista)
- HR-praktiker:
 - Goda (god kompetens, utbildning)
- Arbetsmiljöombud:
 - Sisådär... (beroende av andras engagemang, begränsad utbildning och ofta på eget initiativ, praktisk erfarenhet)

Organisatoriska förutsättningar: Tid

- Chefer:
 - Oftast inte tillräckligt
- HR-praktiker:
 - Oftast tillräcklig, men chefernas tidsbrist saktar ner
- Arbetsmiljöombud:
 - Oftast tillräckligt för att kunna bidra

”Överlag goda förutsättningar, sen blir ändå verksamheten Prio 1, men man får jobba med de resurser man har. Sen hade mer tid varit bra. Förutom att vi givetvis har ett tight operativt läge så är det någonting som vi givetvis förstår att vi måste prioritera in och värdera som ett viktigt arbete.” (Chef)

Organisatoriska förutsättningar: Kompetens, utbildning

- Chefer:
 - Generell (operativ) kompetens, utbildning regelbundet
- HR-praktiker:
 - Generell kompetens, utbildning regelbundet
- Arbetsmiljöombud:
 - Praktisk erfarenhet, få utbildningsmöjligheter

”Vi har ju en verksamhet där vi jobbar som en stödfunktion så vi förväntas ju bistå med den kompetens som behövs i alla frågor, och då måste vi alltid luta oss mot vad lagstiftningen säger, när vi ska ge vårt stöd.” (HR)

Organisatoriska förutsättningar: Stöd

- Chefer:
 - Chefskollegor, HR, arbetsmiljöombud, företagshälsovård
- HR-praktiker:
 - HR-kollegor, AV
- Arbetsmiljöombud:
 - Ombudskollegor, fack-/branschorganisationer

”Jag känner att jag har koll på de största frågorna, alltså det som jag jobbar med dagligen. Sen dom här specifika, sånt som inte händer varje dag, det har jag nog inte koll på men då känner jag mer att jag kan söka upp informationen själv eller be om hjälp av HR om jag behöver.” (Chef)

Olika förutsättningar?

”Nej, jag får inte reda på det och det finns väl personer som ska uppdatera oss men det många som jobbar på egen kammare.” (Chef)

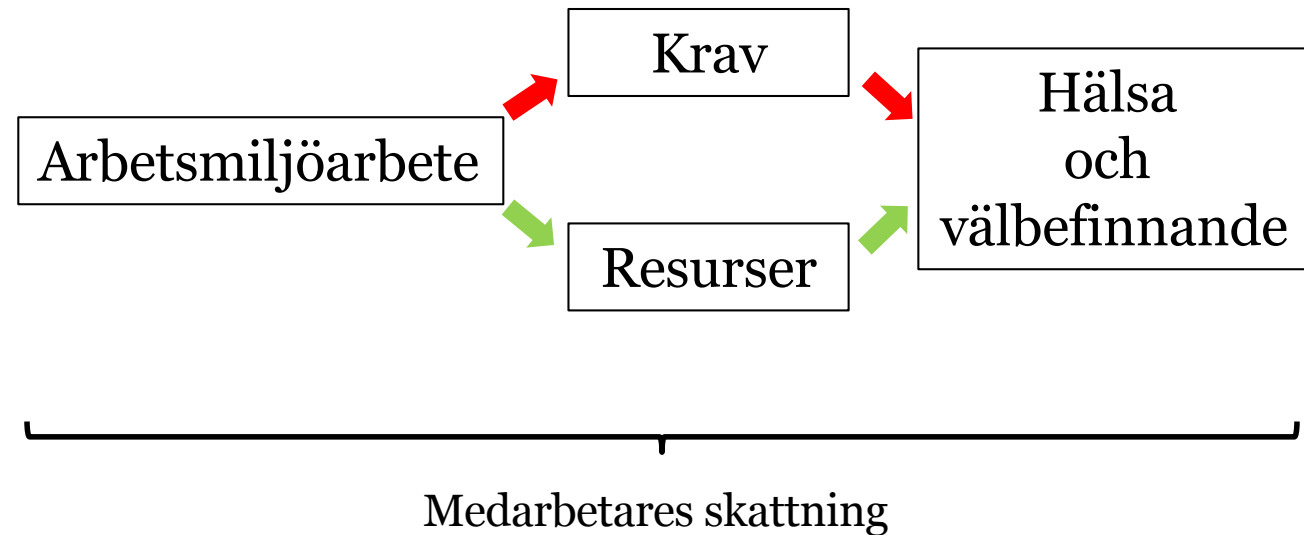
”Det är ett lite krångligt system. Och det tar lång tid att komma igenom det, så vi försöker hitta en rytm i det här nu och jag försöker lära mina kollegor hur man ska göra i systemen, och det är inte så lätt tycker många.” (Ombud)

”Det är ju deras hem, men det är samtidigt vår arbetsmiljö. Och det kan vara svårt, det kan ta tid innan vi får det vi behöver. Och vi kan behöva anpassa oss, vi kan inte få det utrymme vi behöver som egentligen skulle behövas, för det går inte i hemtjänsten.” (Ombud)

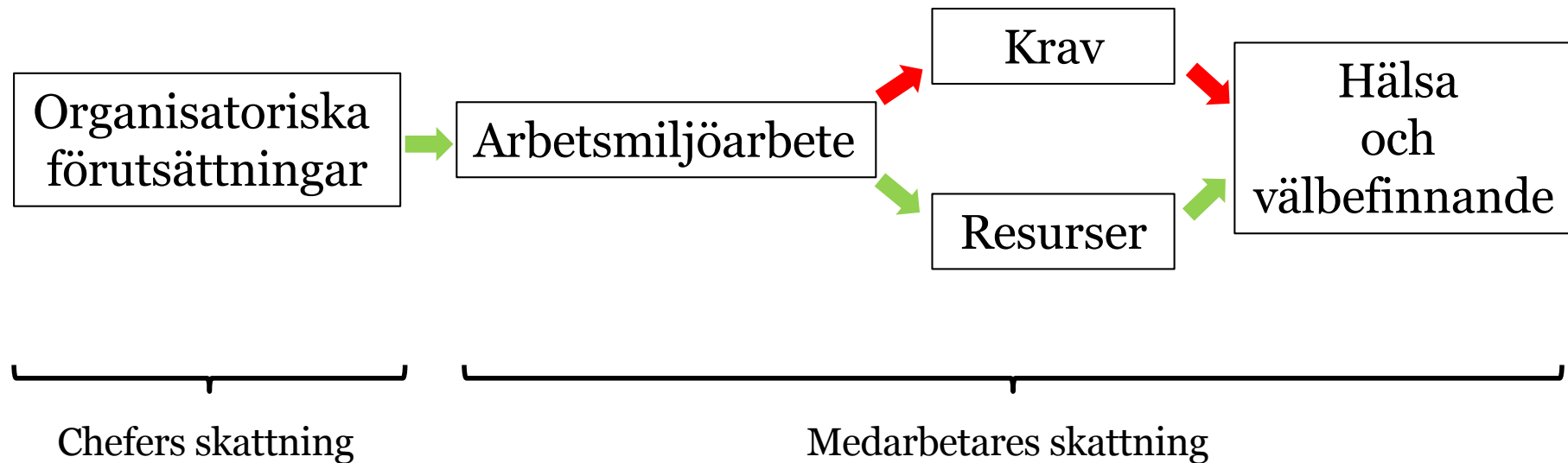
Olika förutsättningar?

Förutsättning	Chefer	Arbetsmiljöombud
Tid		
Mandat	+	-
Tydlighet i uppdrag	+	-
Stöd		
Rutiner	+	-
Engagemang ledning		
Engagemang medarbetare	+	-
Kompetens och utbildningsmöjligheter	+	-
Ekonomiska resurser		
Lokalanpassning		

Så varför är förutsättningarna viktiga?

Så varför är förutsättningarna viktiga?

Nya former av arbete, nya platser för arbete

Hybridarbete och arbetsmiljöarbete

Våga diskutera förutsättningarna

- Prata om arbetsmiljö och arbetsmiljöarbetet
- Men också förutsättningarna för det
- Glöm inte bort någon roll/uppdrag

Exempelvis

I vilken omfattning stämmer följande in på arbetet med arbetsmiljöfrågor där du arbetar?							
	I mycket hög grad	I hög grad	Delvis	I låg grad	I mycket låg grad/inte alls	Vet ej	Ej relevant där jag arbetar
a) Jag har tillräckligt med tid att arbeta med arbetsmiljön							
Vad gör att du inte har tillräckligt med tid till att arbeta med arbetsmiljöfrågor? Vad skulle behöva förändras?							
Svar:							

Sammanfattningsvis

- Organisatoriska förutsättningar handlar om de möjligheter som finns för arbetsmiljöaktörer att bedriva arbetsmiljöarbete
- Förutsättningarna ser olika ut beroende på land, bransch, organisationsstorlek, men också mellan olika aktörer inom samma organisation
- Goda organisatoriska förutsättningar är kopplat till bättre arbetsmiljöarbete, en god arbetsmiljö liksom hälsa och välbefinnande hos anställda

Avslutningsvis

- Samarbete och samverkan kring arbetsmiljön finns, men sällan mellan alla roller eller uppdrag samtidigt
- För ett mer effektivt och framgångsrikt arbetsmiljöarbete behövs ett mer utvecklat interprofessionellt samarbete mellan olika roller eller uppdrag
- För att främja ett sådant samarbete behövs förbättrade organisatoriska förutsättningar, oavsett roll/uppdrag eller organisationsnivå

Bild skapad i Copilot

Referenser

- Reineholm, C., Lundqvist, D. & Ståhl, C. (2025). Collaboration, Coordination, and Cooperation in OHSM: perspectives of managers, HR practitioners, and OHS representatives. *International Journal of Qualitative Studies in Health & Well-being*.
- Lundqvist, D., Reineholm, C., Ståhl, C., & Hellgren, M. (2024). Occupational health and safety management: Managers' organizational conditions and effect on employee well-being. *International Journal of Workplace Health Management*, 17(2), 85-101.
- Ståhl, C., Lundqvist, D., & Reineholm, C. (2025). Improving work environments through regulation: A literature review on the influence of regulation, inspection practices and organizational conditions in European workplaces. *Safety Science*, 191.
- Ståhl, C., Lundqvist, D., & Reineholm, C. (2025). *När regler ska bli praktik. Betydelsen av arbetsmiljöriglering, tillsyn och organisatoriska förutsättningar*. Kunskapssammanställning 2025:4. Myndigheten för arbetsmiljökunskap.
- Lundqvist, D., Reineholm, C., & Ståhl, C. (submitted). *Managers' and OHS representatives' conditions for OHSM in gendered organizations*.

Tack för att ni lyssnat!

daniel.lundqvist@liu.se

www.liu.se